

B”H

Likkutei Sichos Source Sheet

Volume 17 | Kedoshim | Sicha 2

(1) פרשתינו י”ט, י”ח

לֹא-תִקֶּם וְלֹא-תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה:

You shall neither take revenge from nor bear a grudge against the members of your people; you shall love your neighbor as yourself. I am the Lord.

(2) רש”י

ואהבת לרעך כמוך: אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה:

You shall love your neighbor as yourself: Rabbi Akiva says: “This is a fundamental [all-inclusive] principle of the Torah.” - [Torath Kohanim 19:45]

(3) שבת ל”א, א’

שוב מעשה בגוי אחד שבא לפני שמאי. אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאתה עומד על רגל אחת! דחפו באמת הבנין שבגידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד — זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור.

There was another incident involving one gentile who came before Shammai and said to Shammai: Convert me on condition that you teach me the entire Torah while I am standing on one foot. Shammai pushed him away with the builder’s cubit in his hand. This was a common measuring stick and Shammai was a builder by trade. The same gentile came before Hillel. He converted him and said to him: That which is hateful to you do not do to another; that is the entire Torah, and the rest is its interpretation. Go study.

(4) רש”י בראשית ג’, ח’

וישמעו: יש מדרשי אגדה רבים וכבר סדרום רבותינו על מכונם בבראשית רבה (יט ו) ובשאר מדרשות ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא ולאגדה המישבת דברי המקרא דבר דבור על אופניו:

And they heard: There are many Aggadic midrashim, and our Sages already arranged them in their proper order in Genesis Rabbah and in other midrashim, but I have come only [to teach]

the simple meaning of the Scripture and such Aggadah that clarifies the words of the verses, each word in its proper way.

ג

6 רמב"ן פרשתינו י"ט, י"ז

וטעם ואהבת לרעך כמוך הפלגה כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חי"ך קודמין לחיי חבריך (ב"מ סב) אלא מצות התורה שיאהב חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב

AND THOU SHALT LOVE THY NEIGHBOR AS THYSELF. This is an expression by way of overstatement, for a human heart is not able to accept a command to love one's neighbor as oneself. Moreover, Rabbi Akiba has already come and taught,⁸⁶ "Your life takes precedence over the life of your fellow-being." Rather, the commandment of the Torah means that one is to love one's fellow-being in all matters, as one loves all good for oneself.

7 רש"י פרשתינו י"ט, י"ד

ויראת מאלהיך: לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להשמט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו, נאמר בו ויראת מאלהיך:

and you shall fear your God: [Why is this mentioned here?] Because this matter [of misadvising someone] is not discernible by people, whether this person had good or evil intentions, and he can avoid [being recriminated by his victim afterwards] by saying, "I meant well!" Therefore, concerning this, it says, "and you shall fear your God," Who knows your thoughts! Likewise, concerning anything known to the one who does it, but to which no one else is privy, Scripture says, "and you shall fear your God." - [Torath Kohanim 19:34]

ד

8 פרשתינו י"ט, י"א ואילך בדילוג

לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו:

You shall not steal. You shall not deny falsely. You shall not lie, one man to his fellow.

לא תלה רכיל בעמיה לא תעמד על-ידם רעה אני יהוה:

You shall not go around as a gossipmonger amidst your people. You shall not stand by [the shedding of] your fellow's blood. I am the Lord.

לא תשגא את-אחיה בלבבך הוֹכַח תוֹכִיחַ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא:

You shall not hate your brother in your heart. You shall surely rebuke your fellow, but you shall not bear a sin on his account.

לֹא-תִקֶּם וְלֹא-תִטּוֹר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה:

You shall neither take revenge from nor bear a grudge against the members of your people; you shall love your neighbor as yourself. I am the Lord.

9) בבא מציעא ס"ב, א'

ורבי יוחנן האי וחי אחיך עמך מאי עביד ליה מבעי ליה לכדתניא שנים שהיו מהלכין בדרך וביד אחד מהן קיתון של מים אם שותין שניהם מתים ואם שותה אחד מהן מגיע לשוב דרש בן פטורא מוטב שישתו שניהם וימותו ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו עד שבא ר' עקיבא ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חבריך

The Gemara asks: And Rabbi Yoḥanan, what does he do with this verse: "And your brother shall live with you"? The Gemara answers: He requires the verse for that which is taught in a baraita: If two people were walking on a desolate path and there was a jug [kiton] of water in the possession of one of them, and the situation was such that if both drink from the jug, both will die, as there is not enough water, but if only one of them drinks, he will reach a settled area, there is a dispute as to the halakha. Ben Petora taught: It is preferable that both of them drink and die, and let neither one of them see the death of the other. This was the accepted opinion until Rabbi Akiva came and taught that the verse states: "And your brother shall live with you," indicating that your life takes precedence over the life of the other.

10) רש"י ריש פרשת ויגש

כי כמוך כפרעה: חשוב אתה בעיני כמלך זה פשוטו.

for you are like Pharaoh: You are esteemed in my eyes like Pharaoh, this is its simple meaning.

11) מקץ מ"א, מ' / מ"ד

אֲתָהּ תִּהְיֶה עַל-בֵּיתִי וְעַל-פִּיךָ יִשָּׁק כָּל-עַמִּי רַק הַכֶּסֶּא אֲגַדֵּל מִמֶּךָ:

You shall be [appointed] over my household, and through your command all my people shall be nourished; only [with] the throne will I be greater than you."

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל-יוֹסֵף אֲנִי פַרְעֹה וּבְלַעְדֶּיךָ לֹא-יָרִים אִישׁ אֶת-יָדוֹ וְאֶת-רַגְלוֹ בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרָיִם:

And Pharaoh said to Joseph, "I am Pharaoh, and besides you, no one may lift his hand or his foot in the entire land of Egypt."

ה

(12) אבות פרק ג', משנה י"ד

חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם.

Beloved are Israel in that they were called children to the All-Present. Especially beloved are they for it was made known to them that they are called children of the All-Present, as it is said: "you are children to the Lord your God" (Deuteronomy 14:1).

(13) בבא בתרא י' א'

תנא היה רבי מאיר אומר יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם אמר לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם

§ It is taught in a baraita: Rabbi Meir would say: An opponent may bring an argument against you and say to you: If your God loves the poor, for what reason does He not support them Himself? In such a case, say to him: He commands us to act as His agents in sustaining the poor, so that through them we will be credited with the performance of mitzvot and therefore be saved from the judgment of Gehenna. And this is the question that Turnus Rufus the wicked asked Rabbi Akiva: If your God loves the poor, for what reason does He not support them Himself? Rabbi Akiva said to him: He commands us to sustain the poor, so that through them and the charity we give them we will be saved from the judgment of Gehenna.

אמר לו [אדרבה] זו שמחייבתן לגיהנם אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלל להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא כועס עליו ואתם קרוין עבדים שנאמר כי לי בני ישראל עבדים

Turnus Rufus said to Rabbi Akiva: On the contrary, it is this charity which condemns you, the Jewish people, to Gehenna because you give it. I will illustrate this to you with a parable. To what is this matter comparable? It is comparable to a king of flesh and blood who was angry with his slave and put him in prison and ordered that he should not be fed or given to drink. And one person went ahead and fed him and gave him to drink. If the king heard about this, would he not be angry with that person? And you, after all, are called slaves, as it is stated: "For the children of Israel are slaves to Me" (Leviticus 25:55). If God decreed that a certain person should be impoverished, one who gives him charity defies the will of God.

אמר לו רבי עקיבא אמשול לך משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורין וצוה עליו שלא להאכילו ושלל להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו כששמע המלך לא דורן משגר לו ואנן קרוין בנים דכתיב בנים אתם לה' אלהיכם

Rabbi Akiva said to Turnus Rufus: I will illustrate the opposite to you with a different parable. To what is this matter comparable? It is comparable to a king of flesh and blood who was angry with his son and put him in prison and ordered that he should not be fed or given to drink. And one person went ahead and fed him and gave him to drink. If the king heard about this once his anger abated, would he not react by sending that person a gift? And we are called sons, as it is written: "You are sons of the Lord your God" (Deuteronomy 14:1).

אָמַר לוֹ אַתֶּם קְרוּיִם בְּנִים וְקְרוּיִן עֲבָדִים בְּזִמְנֵי שְׂאֵתֶם עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אַתֶּם קְרוּיִן בְּנִים וּבְזִמְנֵי שְׂאֵין אַתֶּם עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אַתֶּם קְרוּיִן עֲבָדִים וְעַכְשָׁיו אֵין אַתֶּם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אַמֵּר לוֹ הָרִי הוּא אוֹמֵר הֲלֹא פָּרַס לָרֶעִב לַחֲמֶה וְעַנְיִים מְרוּדִים תְּבִיא בֵּית אֵימַתִּי עַנְיִים מְרוּדִים תְּבִיא בֵּית הָאֵידִנָּא וְקֹאמֵר הֲלֹא פָּרַס לָרֶעִב לַחֲמֶה:

Turnus Rufus said to him: You are called sons and you are called slaves. When you fulfill the will of the Omnipresent, you are called sons; when you do not fulfill the will of the Omnipresent, you are called slaves. And since now you do not fulfill the will of the Omnipresent, the parable that I offered is more apt. Rabbi Akiva said to him: The verse states: "Is it not to share your bread with the hungry, and that you shall bring the poor that are cast out to your house?" (Isaiah 58:7). When do we bring the poor that are cast out into our houses? Now, when we have to billet the Roman soldiers in our homes; and about that very time, the verse states: "Is it not to share your bread with the hungry?"

I

14 חגיגה ו', ב'

וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּללוֹת וּפְרָטוֹת נֶאֱמְרוּ בְּסִינֵי, וְנִשְׁנוּ בְּאֵהֶל מוֹעֵד, וְנִשְׁתַּלְּשׁוּ בְּעֶרְבוֹת מוֹאָב.

And Rabbi Akiva says: Both general statements and the details of mitzvot were said at Sinai and later repeated in the Tent of Meeting, and reiterated a third time by Moses to the Jewish people in the plains of Moab, as recorded in the book of Deuteronomy.

ז

15 רש"י שבת ל"א, א'

דַּעֲלֵךְ סָנִי לַחֲבֵרְךָ לֹא תַעֲבִיד - רִיעַךְ וְרִיעַ אֲבִיךָ אֶל תַּעֲזוֹב (מִשְׁלֵי כ"ז) זֶה הַקֶּב"ה אֶל תַּעֲבוֹר עַל דְּבָרָיו שֶׁהָרִי עֲלֶיךָ שְׂנֵאוֹ שִׁיעֲבוֹר חֲבִירְךָ עַל דְּבָרֶיךָ ל"א חֲבִירְךָ מִמֶּשׁ כִּגוֹן גִּזְלָה גִּנְבָה נִיאוֹף וְרוֹב הַמִּצְוֹת:

Do not do that which is hateful to your fellow - 'Do not forsake your fellow or your father's fellow' (Proverbs 27:10) This refers to the Holy Blessed One. Do not disobey His commandments, for it is hateful unto you when a friend disobeys yours. To put it another way: 'Your fellow', literally, in the cases of thievery, kidnapping, sexual impropriety, and the majority of the commandments.

16 עירובין י"ג, ב'

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים: הלכה כמותנו, והללו אומרים: הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל.

Rabbi Abba said that Shmuel said: For three years Beit Shammai and Beit Hillel disagreed. These said: The halakha is in accordance with our opinion, and these said: The halakha is in accordance with our opinion. Ultimately, a Divine Voice emerged and proclaimed: Both these and those are the words of the living God. However, the halakha is in accordance with the opinion of Beit Hillel

ח

17 אבות פרק א', משנה י"ב

הלל אומר, הוי מתלמידי של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה:

Hillel used to say: be of the disciples of Aaron, loving peace and pursuing peace, loving mankind and drawing them close to the Torah

18 תניא פרק ל"ב

והנה ע"י קיום הדבר' הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחוה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה. וז"ש הלל הזקן על קיום מצוה זו זהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כו'. כי יסוד ושורש כל התורה הוא להגביה ולהעלו' הנפש על הגוף מעלה מעלה עד עיקרא ושרשא דכל עלמין וגם להמשיך אור א"ס ב"ה בכנסת ישראל כמ"ש לקמן דהיינו במקור נשמות כל ישראל למהוי אחד באחד דוקא ולא כשיש פירוד ח"ו בנשמות דקב"ה לא שריא באתר פגים וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך וכמ"ש במ"א באריכות:

ומ"ש בגמ' שמי שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאהו. היינו בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' חרדים אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן הוי מתלמידי של אהרן אוהב שלום וכו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתיהן הן אמת שנהא מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית וגם לעורר רחמים בלבו עליה כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מס"א הגובר עליה ברשעי' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה כנודע ממ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר דה"ע תכלית שנאה שנאתים וגו' אלא על המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כדאיתא בגמרא ר"פ ט"ז דשבת]:

Acting on the suggestion mentioned above— to view one's body with scorn and contempt, and finding joy only in the joy of the soul alone— is a direct and easy way to attain the fulfillment of the commandment "Thou shalt love thy fellow as thyself" toward every soul of Israel, both great and small.

For, whereas one despises and loathes one's body, while as for the soul and spirit, who can know their greatness and excellence in their root and source in the living G-d? Being, moreover, all of a kind and all having one Father— therefore, all Israelites are called real brothers by virtue of the source of their souls in the One G-d; only the bodies are separated. Hence in the case of those who give major consideration to their bodies while regarding their souls as of secondary importance, there can be no true love and brotherhood among them, but only [a love] which is dependent on a [transitory] thing.

This is what Hillel the Elder meant when he said in regard to the fulfillment of this commandment, "This is the whole Torah, whilst the rest is but commentary," and so on. For the basis and root of the entire Torah are to raise and exalt the soul high above the body, reaching unto the Source and Root of all the worlds, and also to bring down the blessed light of the En Sof upon the community of Israel, as will be explained later, i.e. into the fountain-head of the souls of all Israel, to become "One into One." This is impossible if there is, G-d forbid, disunity among the souls, for the Holy One, blessed be He, does not dwell in an imperfect place, as we pray: "Bless us, O our Father, all of us together, with the light of Thy countenance," as has been explained at great length elsewhere.

As for the Talmudic statement to the effect that one who sees his friend sinning should hate him and should tell his teacher to hate him also, this applies to a companion in Torah and precepts, having already applied to him the injunction, "Thou shalt repeatedly rebuke thy friend (amitecha)" meaning "Him who is with thee in Torah and precepts," and who, nevertheless, has not repented of his sin, as stated in Sefer Charedim.

But as for the person who is not one's colleague and is not on intimate terms with him, Hillel the Elder said, "Be of the disciples of Aaron, loving peace and pursuing peace, loving the creatures and drawing them near to the Torah." This means that even in the case of those who are removed from G-d's Torah and His service, and are therefore classified simply as "creatures," one must attract them with strong cords of love, perchance one might succeed in drawing them near to the Torah and Divine service. Even if one fails, one has not forfeited the merit of the precept of neighbourly love.

Even with regard to those who are close to him, and whom he has rebuked, yet they had not repented of their sins, when he is enjoined to hate them, there still remains the duty to love them also, and both are right: hatred, because of the wickedness in them; and love on account of the aspect of the hidden good in them, which is the Divine spark in them, which animates

their divine soul. He should also awaken pity in his heart for [the divine soul], for she is held captive, as it were, in the evil of the sitra achra that triumphs over her in wicked people. Compassion destroys hatred and awakens love, as is known from the [interpretation of the] text, "To [the house of] Jacob who redeemed Abraham."

(As for King David, peace unto him, who said, "I hate them with a consummate hatred," he was referring to [Jewish] heretics and atheists who have no portion in the G-d of Israel, as stated in the Talmud, Tractate Shabbat, beginning of ch. 16).

ט

19 בראשית רבה פ"א, ד'

מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר

.The thought regarding Yidden proceeded everything

20 זהר

ישראל מתקשראין באורייתא ואורייתא בקודשא בריך הוא

.Yidden connects to Torah, and Torah connects (them) to Hashem

21 סנהדרין מ"ד, א'

(יהושע ז, יא) חטא ישראל אמר רבי אבא בר זבדא אע"פ שחטא ישראל הוא אמר ר' אבא היינו דאמרי אינשי אסא דקאי ביני חילפי אסא שמיה ואסא קרו ליה

When God explained to Joshua the reason for the Jewish people's defeat at the city of Ai, He § said: "Israel has sinned" (Joshua 7:11). Rabbi Abba bar Zavda says: From here it may be inferred that even when the Jewish people have sinned, they are still called "Israel." Rabbi Abba says: This is in accordance with the adage that people say: Even when a myrtle is found .among thorns, its name is myrtle and people call it myrtle

22 תניא סוף פרק ל"ט

ולכן אמרו רז"ל לעולם יעסוק אדם וכו' שמתוך שלא לשמה בא לשמה בודאי שבודאי סופו לעשות תשובה בגלגול זה או בגלגול אחר כי לא ידח ממנו נדח אך כשעושה סתם לא לשמה ולא שלא לשמה אין הדבר תלוי בתשובה אלא מיד שחוזר ולומד דבר זה לשמה הרי גם מה שלמד בסתם מתחבר ומצטרף ללימוד זה ופרחא לעילא מאחר שלא נתלבש בו עדיין שום קליפה דנוגה ולכן לעולם יעסוק אדם כו' וכן הענין בתפלה שלא בכוונה כמ"ש בזהר:

Therefore the Rabbis of blessed memory declared, "A man should always occupy himself [with Torah and precepts, even if not for its own sake], for from motives of self-interest he will come [to study and observe] for its own sake"— [this they state] with certainty, for ultimately he is bound to do repentance, whether in this incarnation or in another, "Because none is rejected by Him."

On the other hand, if a person acts without any particular motivation, neither "For its own sake" nor for selfish reasons, then it is not contingent upon repentance, but as soon as he, once again, learns this subject "For its own sake," then even that which he had learned without any particular intent, conjoins and attaches itself with this study and ascends on high, since it had not yet been invested with any kelipot nogah. Therefore "A man should always occupy himself...."

The same is true of prayer without kavanah, as is discussed in the Zohar.

לזכות הרה"ח ר' יצחק מאיר ליפשיץ שליט"א
לרגל מלאת לו שבעים שנה לאיוש"ט
